

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА АРХЕОЛОГІЇ

Назва курсу <i>Нормативний/вибірковий</i>	Історія українського козацтва вибірковий
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	Бакалавр 014 СО Історія 032 Історія та археологія
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2024-2025/ парний (IV) семестр / 3 курс
Викладач	Ситник О. М.
Профайл викладача	http://geo.mdpu.org.ua/prirodnicho-geografichnij-fakultet/kafedra-istoriyi/sklad-kafedri-istoriyi/sitnik-oleksander-mikolajovich/
Контактний тел.	0972139300
E-mail:	oleksander_sytnyk@i.ua
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького	http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=5080&notifyeditingon=1
Консультації	<i>Очні консультації:</i> щочетверга, згідно графіку роботи кафедри історії та археології. <i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького.

1. АНОТАЦІЯ

Навчальний курс «Історія українського козацтва» є важливим складником системи підготовки викладачів історії за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр». Навчальна програма дисципліни передбачає вивчення археологічних культур, пов'язаних із ранніми слов'янами у переддержавний період їх існування на теренах Південно-Східної Європи та України зокрема. Насамперед, це стосується археологічних культур ранніх слов'ян напередодні утворення Київської держави.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Метою викладання дисципліни є формування в здобувачів вищої освіти належного рівня основоположних знань з історії українського козацтва, зокрема - процесу зародження, формування та еволюції українського козацтва. Завданнями курсу є засвоєння необхідних для майбутнього спеціаліста обсягу й рівня знань, щодо:

- поглиблення здобувачами знань щодо історії українського козацтва;
- вивчення процесу зародження, формування й еволюції українського козацтва з давніх часів;
- аналіз козацької археології України;
- плекання національної історичної свідомості у здобувачів;
- оволодіння практичними навичками роботи з речовими джерелами і науковою літературою тощо.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

1. Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю і невизначеністю умов

2. Загальні компетентності:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.
- Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- Здатність бути критичним і самокритичним.

3. Фахові компетентності:

- Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.
- Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).

- Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.
- Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історико-культурної спадщини.
- Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.
- Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.
- Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.
- Здатність здійснювати та організовувати археологічну діяльність.
- Здатність робити відбір та прийняття на збереження артефактів і документів у відповідності до нормативів, організовувати археографічну діяльність, роботу в архівах та музеях, державних наукових та науково-дослідних установах у відповідності з прийнятими правилами та нормами.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання (ПРН)

- Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.
- Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.
- Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.
- Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.
- Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.
- Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.
- Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.
- Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.
- Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України.
- Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.
- Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

- Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.
- Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.

5. ОБСЯГ КУРСУ

Вид заняття	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Кількість годин	40	20	60

6. ПОЛІТИКИ КУРСУ

Політика академічної поведінки та етики:

- Не пропускати та не запізнюватися на заняття за розкладом;
- Вчасно виконувати завдання семінарів та питань самостійної роботи;
- Вчасно та самостійно виконувати контрольню-модульні завдання

7. СТРУКТУРА КУРСУ

7.1 СТРУКТУРА КУРСУ (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
БЛОК 1. Витоки й становлення українського козацтва та Запорізької Січі						
14	Тема 1: Предмет курсу «Історія українського козацтва»	Лекція (4 год.) Семінарські заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	1-9			впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)

14	Тема 2: Етимологія та теорії походження українського козацтва	Лекція (4 год.) Семінарські заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	1-9			впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)
14	Тема 3: Формування українського козацтва. Утворення та початок існування Запорізької Січі	Лекція (6 год.) Семінарські заняття (4 год.) Самостійна робота (4 год.)	1-9			впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)
14	Тема 4: Розвиток українського козацтва на рубежі XVI – XVII ст.	Лекція (4 год.) Семінарські заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	1-9			впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)
БЛОК 2. Розвиток українського козацтва й Запорізької Січі						
14	Тема 5: Українське козацтво в період Національно-визвольної війни середини XVII ст.	Лекція (6 год.) Семінарські заняття (2 год.) Самостійна робота (6 год.)	1-9			впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
14	Тема 6: Українське козацтво періоду Руїни (60–80-і роки XVII ст.)	Лекція (4 год.) Семінарські заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	1-9			впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
14	Тема 7: Українське козацтво наприкінці XVII – у першій половині XVIII ст. Гетьман І. Мазепа	Лекція (4 год.) Семінарські заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	1-9			впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)

Тема 1.
курсу «А

12	Тема 8: Руйнація Гетьманщини та Запорізької Січі в другій половині XVIII ст. Значення козацтва та його ідеології в українській та європейській історії	Лекція (4 год.) Семінарські заняття (2 год.) Самостійна робота (6 год.)	1-9			впродовж другого навчального року (другий періодичний контроль)
10	Тема 9: Значення козацтва та його ідеології в українській та європейській історії	Лекція (4 год.) Семінарські заняття (2 год.) Самостійна робота (4 год.)	1-9			впродовж другого навчального року (другий періодичний контроль)

7. 2 СХЕМА КУРСУ (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Тема лекції	Зміст лекції
Тема 1: Предмет курсу «Історія українського козацтва»	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте методологію, джерела та історіографію курсу. 2. З'ясуйте обставини виникнення та розвитку козацтва в Середньовіччі. 3. Проаналізуйте козацькі літописи як історичне джерело. 4. Визначте основні документи козацтва. 5. Проаналізуйте оцінки козацтва істориками XIX-XX ст. М.Грушевським, Д.Яворницьким, В.Голобуцьким, В.Смолієм, В.Степанковим О.Апановичта ін.
Тема 2: Етимологія та теорії походження українського козацтва	<ol style="list-style-type: none"> 1. Витоки та становлення українського козацтва 2. Етнічний склад козацтва. Питання тюркського козакування 3. Передумови утворення Запорізької Січі 4. Виникнення та устрій Запорізької Січі 5. Специфіка та особливості розвою Запорізької Січі

<p>Тема 3: Формування українського козацтва. Утворення та початок існування Запорізької Січі</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте роль козацтва у боротьбі за створення автокефальної православної церкви 2. Співставте характер Люблінської та Берестейської уній 3. Проаналізуйте характер морських походів козаків 4. Проаналізуйте участь козацтва у Хотинській війні 5. З'ясуйте значення селянсько-козацьких повстань першої третини XVII ст.
<p>Тема 4: Розвиток українського козацтва на рубежі XVI – XVII ст.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте причини визвольної війни середини XVII ст. 2. Співставте Зборівський і Білоцерківський договори 3. Проаналізуйте результати битви під Жванцем 4. Проведіть аналіз значення українсько-московського договору 1654 р. 5. З'ясуйте коли відбулося вироблення Б.Хмельницьким засадничих принципів української державної ідеї?
<p>Тема 5: Українське козацтво в період Національно-визвольної війни середини XVII ст.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте визвольна боротьба українського народу проти Польщі? 2. Охарактеризуйте Батуринські статті підписані І. Брюховецьким у 1663 р.? 3. Визначте суть Глухівських статей лівобережного гетьмана Дем'яна Многогрішного? 4. Поясніть за яких обставин Дорошенко був змушений зректися гетьманської булави? 5. Охарактеризуйте останнє гетьманування Ю. Хмельницького 1677-1681 рр.?
<p>Тема 6: Українське козацтво періоду Руїни (60–80-і роки XVII ст.)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте зовнішню та внутрішню політику гетьмана І. Мазепи 2. Співставте значення гетьманів П. Полуботка і Д. Апостола в розвитку козацтва 3. Проаналізуйте Конституційний проект Пилипа Орлика 4. Охарактеризуйте роль Семена Палія у ідродження козацького устрою на Правобережжі 5. З'ясуйте характер правління Данила Апостола
<p>Тема 7: Українське козацтво наприкінці XVII – у першій половині XVIII ст. Гетьман І. Мазепа</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте діяльність гетьмана І. Мазепи спрямовану на покращення розвитку освіти і культури в Україні? 2. Охарактеризуйте реформи гетьмана К. Розумовського? 3. З'ясуйте процес знищення Запорізької Січі? 4. Проаналізуйте Конституційний проект П. Орлика? 5. Охарактеризуйте історичне значення Запорізької Січі

<p>Тема 8: Руйнація Гетьманщини та Запорізької Січі в другій половині XVIII ст.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте значення українського козацтва в українській історії 2. Ідеологічні погляди та концепції Козацько-гетьманської держави 3. Проаналізуйте становлення ідеології запорізького козацтва 4. Співставте ідейні трансформації в Україні від кінця XV – до XVII ст. 5. З'ясуйте ідейну роль провідних ідеологів Козацько-гетьманської держави
---	--

7.3 СХЕМА КУРСУ (СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ)

Тема семінарського заняття	Зміст практичного заняття
<p>Тема 1: Предмет курсу «Історія українського козацтва»</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте методологію, джерела та історіографію курсу. 2. З'ясуйте обставини виникнення та розвитку козацтва в Середньовіччі. 3. Проаналізуйте козацькі літописи як історичне джерело. 4. Визначте основні документи козацтва. 5. Проаналізуйте оцінки козацтва істориками XIX-XX ст. М.Грушевським, Д.Яворницьким, В.Голобуцьким, В.Смолієм, В.Степанковим О.Апановичта ін.
<p>Тема 2: Етимологія та теорії походження українського козацтва</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Витоки та становлення українського козацтва 2. Етнічний склад козацтва. Питання тюркського козакування 3. Передумови утворення Запорізької Січі 4. Виникнення та устрій Запорізької Січі 5. Специфіка та особливості розвитку Запорізької Січі
<p>Тема 3: Формування українського козацтва. Утворення та початок існування Запорізької Січі</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте роль козацтва у боротьбі за створення автокефальної православної церкви 2. Співставте характер Люблінської та Берестейської уній 3. Проаналізуйте характер морських походів козаків 4. Проаналізуйте участь козацтва у Хотинській війні 5. З'ясуйте значення селянсько-козацьких повстань першої третини XVII ст.
<p>Тема 4: Розвиток українського козацтва на рубежі XVI – XVII ст.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте причини визвольної війни середини XVII ст. 2. Співставте Зборівський і Білоцерківський договори 3. Проаналізуйте результати битви під Жванцем

	<ol style="list-style-type: none"> 4. Проведіть аналіз значення українсько-московського договору 1654 р. 5. З'ясуйте коли відбулося вироблення Б.Хмельницьким засадничих принципів української державної ідеї?
Тема 5: Українське козацтво в період Національно-визвольної війни середини XVII ст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте визвольна боротьба українського народу проти Польщі? 2. Охарактеризуйте Батуринські статті підписані І. Брюховецьким у 1663 р.? 3. Визначте суть Глухівських статей лівобережного гетьмана Дем'яна Многогрішного? 4. Поясніть за яких обставин Дорошенко був змушений зректися гетьманської булави? 5. Охарактеризуйте останнє гетьманування Ю. Хмельницького 1677-1681 рр.?
Тема 6: Українське козацтво періоду Руїни (60–80-і роки XVII ст.)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте зовнішню та внутрішню політику гетьмана І. Мазепи 2. Співставте значення гетьманів П. Полуботка і Д. Апостола в розвитку козацтва 3. Проаналізуйте Конституційний проект Пилипа Орлика 4. Охарактеризуйте роль Семена Палія у ідродження козацького устрою на Правобережжі 5. З'ясуйте характер правління Данила Апостола
Тема 7: Українське козацтво наприкінці XVII – у першій половині XVIII ст. Гетьман І. Мазепа	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте діяльність гетьмана І. Мазепи спрямовану на покращення розвитку освіти і культури в Україні? 2. Охарактеризуйте реформи гетьмана К. Розумовського? 3. З'ясуйте процес знищення Запорізької Січі? 4. Проаналізуйте Конституційний проект П. Орлика? 5. Охарактеризуйте історичне значення Запорізької Січі
Тема 8: Руйнація Гетьманщини та Запорізької Січі в другій половині XVIII ст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте значення українського козацтва в українській історії 2. Ідеологічні погляди та концепції Козацько-гетьманської держави 3. Проаналізуйте становлення ідеології запорізького козацтва 4. Співставте ідейні трансформації в Україні від кінця XV – до XVII ст. 5. З'ясуйте ідейну роль провідних ідеологів Козацько-гетьманської держави

7.4 СХЕМА КУРСУ (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
<p>Тема: 1. Предмет курсу «Історія українського козацтва». Етимологія та теорії походження українського козацтва</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте методологію, джерела та історіографію курсу. 2. З'ясуйте обставини виникнення та розвитку козацтва в Середньовіччі. 3. Проаналізуйте козацькі літописи як історичне джерело. 4. Визначте основні документи козацтва. 5. Проаналізуйте оцінки козацтва істориками XIX-XX ст. М.Грушевським, Д.Яворницьким, В.Голобуцьким, В.Смолієм, В.Степанковим О.Апановичта ін.
<p>Тема 3: Розвиток українського козацтва на рубежі XVI – XVII ст.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Витоки та становлення українського козацтва 2. Етнічний склад козацтва. Питання тюркського козакування 3. Передумови утворення Запорізької Січі 4. Виникнення та устрій Запорізької Січі 5. Специфіка та особливості розвою Запорізької Січі
<p>Тема 3: Розвиток українського козацтва на рубежі XVI – XVII ст.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте роль козацтва у боротьбі за створення автокефальної православної церкви 2. Співставте характер Люблінської та Берестейської уній 3. Проаналізуйте характер морських походів козаків 4. Проаналізуйте участь козацтва у Хотинській війні 5. З'ясуйте значення селянсько-козацьких повстань першої третини XVII ст.
<p>Тема 4: Українське козацтво в період Національно-визвольної війни середини XVII ст.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте причини визвольної війни середини XVII ст. 2. Співставте Зборівський і Білоцерківський договори 3. Проаналізуйте результати битви під Жванцем 4. Проведіть аналіз значення українсько-московського договору 1654 р. 5. З'ясуйте коли відбулося вироблення Б.Хмельницьким засадничих принципів української державної ідеї?

<p>Тема 5: Українське козацтво періоду Руїни (60–80-і роки XVII ст.).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте визвольна боротьба українського народу проти Польщі? 2. Охарактеризуйте Батуринські статті підписані І. Брюховецьким у 1663 р.? 3. Визначте суть Глухівських статей лівобережного гетьмана Дем'яна Многогрішного? 4. Поясніть за яких обставин Дорошенко був змушений зректися гетьманської булави? 5. Охарактеризуйте останнє гетьманування Ю. Хмельницького 1677-1681 рр.?
<p>Тема 6: Українське козацтво наприкінці XVII – у першій половині XVIII ст. Гетьман І. Мазепа</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте зовнішню та внутрішню політику гетьмана І. Мазепи 2. Співставте значення гетьманів П. Полуботка і Д. Апостола в розвитку козацтва 3. Проаналізуйте Конституційний проект Пилипа Орлика 4. Охарактеризуйте роль Семена Палія у ідродження козацького устрою на Правобережжі 5. З'ясуйте характер правління Данила Апостола
<p>Тема 7: Руйнація Гетьманщини та Запорізької Січі в другій половині XVIII ст.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте діяльність гетьмана І. Мазепи спрямовану на покращення розвитку освіти і культури в Україні? 2. Охарактеризуйте реформи гетьмана К. Розумовського? 3. З'ясуйте процес знищення Запорізької Січі? 4. Проаналізуйте Конституційний проект П. Орлика? 5. Охарактеризуйте історичне значення Запорізької Січі
<p>Тема 8: Значення козацтва та його ідеології в українській та європейській історії</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте значення українського козацтва в українській історії 2. Ідеологічні погляди та концепції Козацько-гетьманської держави 3. Проаналізуйте становлення ідеології запорізького козацтва 4. Співставте ідейні трансформації в Україні від кінця XV – до XVII ст. 5. З'ясуйте ідейну роль провідних ідеологів Козацько-гетьманської

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	<p>За семестр з курсу дисципліни проводяться два періодичні контролі (ПКР), результати яких є складником результатів контрольних точок першої (КТ1) і другої (КТ2). Результати контрольної точки (КТ) є сумою поточного (ПК) і періодичного контролю (ПКР): $КТ = ПК + ПКР$. Максимальна кількість балів за контрольну точку (КТ) складає 50 балів. Максимальна кількість балів за періодичний контроль (ПКР) становить 60 % від максимальної кількості балів за контрольну точку (КТ), тобто 30 балів. А 40 % балів, тобто решта балів контрольної точки, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів. Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок ($X_{ср}$) за діяльність студента на практичних (семінарських) заняттях, що входять в число певної контрольної точки. Для трансферу середньозваженої оцінки ($X_{ср}$) в бали, що входять до 40 % балів контрольної точки (КТ), треба скористатися формулою: $ПК = (X_{ср}) * 20 / 5$. Таким чином, якщо за поточний контроль (ПК) видів діяльності студента на всіх заняттях $X_{ср} = 4.1$ бали, які були до періодичного контролю (ПКР), то їх перерахування на 20 балів здійснюється так: $ПК = 4.1 * 20 / 5 = 4.1 * 4 = 16.4 // 16$ (балів). За періодичний контроль (ПКР) студентом отримано 30 балів. Тоді за контрольну точку (КТ) буде отримано $КТ = ПК + ПКР = 16 + 30 = 46$ (балів).</p> <p>Студент має право на підвищення результату тільки одного періодичного контролю (ПКР) протягом двох тижнів після його складання у випадку отримання незадовільної оцінки.</p> <p>Підсумковим контролем є екзамен, на його складання надається 100 балів за виконання тестів (або задач чи завдань іншого виду). Загальний рейтинг з дисципліни (ЗР) складається з суми балів (Е), отриманих на екзамені, і підсумкової оцінки (ПО) та ділиться навпіл. $ЗР = (ПО + Е) / 2$</p>
<p>Практичні заняття</p>	<p>«5» – студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі розрахункові / тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p> <p>«4» – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових / тестових завдань. Студент здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть</p>

	<p>бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p> <p>«3» – студент в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових / тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.</p> <p>«2» – студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі розрахункові / тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Студент, який навчається стабільно на «відмінні» оцінки і саме такі оцінки має за періодичні контролю, накопичує впродовж вивчення навчального курсу 90 і більше балів, має право не складати екзамен з даної дисципліни.</p> <p>Студент зобов'язаний відпрацювати всі пропущені семінарські заняття протягом двох тижнів. Невідпрацьовані заняття (невиконання навчального плану) є підставою для недопущення студента до підсумкового контролю.</p>

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Антонович В. Коротка історія козаччини / В. Антонович. – К. : Україна, 1991. – 158 с.
2. Антонович В. Про козацькі часи на Україні / В. Антонович. – К.: Дніпро, 1991. – 238 с.
3. Апанович О. Гетьмани України і кошові отамани Запорізької Січі / О. Апанович. – К., 1993. – 287 с.
4. Апанович О. М. Розповіді про запорозьких козаків / О. М. Апанович. – К. Дніпро, 1991. – 335 с.
5. Історія українського козацтва: нариси: у 2 т. / за ред. В. А. Смолія. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006 – . – Т. 1. – 800 с.
6. Полонська-Василенко Н. Історія України / Н. Полонська-Василенко. – К.: «Либідь», 1992 –. – Т. I. – 672 с.
7. Полонська-Василенко Н. Історія України / Н. Полонська-Василенко. – К.: «Либідь», 1992 –. – Т. I. – 672 с.
8. Яворницький Д. І. Історія запорозьких козаків / Д. І. Яворницький. – К. : Наук. думка, 1990 – . – Т. 1. – 562 с.
9. Яворницький Д. І. Історія запорозьких козаків / Д. І. Яворницький. – К. : Наук. думка, 1990 – . – Т. 2. – 560 с.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

10. Боплан Г. Л. де. Опис України, кількох провінцій Королівства Польського, що тягнуться від кордонів Московії до границь Трансільванії, разом з їхніми звичаями, способом життя і ведення воєн / Г. Л. де. Боплан; пер. з фр. Я. І. Кравця, З. П. Борисюк. – К.: Наук. думка; Кембрідж: Укр. наук. ін-т, 1990. – 256 с. – (Україна в міжнародних зв'язках: хроніки, мемуари, щоденники).

11. Винар Л. Огляд історичної літератури про початки української козаччини / Л. Винар // Український історик. – 1965. – Вип. 1-2 (5-6). – С. 28-37; Вип. 3-4 (7-8). – С. 17-38.
12. Винар Л. Силуети епох: Дмитро Вишневецький, Михайло Грушевський / Л. Винар. – Дрогобич: Відродження, 1992. – 184 с.
13. Горбань В. І. Проблема походження козацтва в історичній науці / В. І. Горбань, Т. В. Нагорна. – Полтава: ПОПОПП, 1998. – 35 с.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.studfiles.ru/preview/5730642/page:7/>.
14. Голобуцький В. Запорозьке козацтво: [Електронний ресурс] / В. Голобуцький. – К.: Вища шк., 1994. – 539 с. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/holob/hol.htm>
15. Грушевський М. С. Історія України, приладжена до програми вищих початкових шкіл і нижчих класів шкіл середніх / М. С. Грушевський. – К.: Варта, 1993. – 256 с.
16. Грушевський М. С. Історія України-Руси: В 11 т., 12 кн. / Редкол.: П. С. Сохань (голова) та ін. – К.: Наук. думка, 1991 – . – Т. 7. – 1995. – 628 с.
17. Дорошенко Д. І. Запоріжжя в історичній літературі / Д. І. Дорошенко // Український історик. – Т. 38. – 2001. – Ч. 1-4. – С. 74-83.
18. Голобуцький В. А. Гомін, гомін по діброві / В. Голобуцький. – К.: «Веселка», 1968. – 204 с.
19. Заруба В. М. Українське козацьке військо в російсько-турецьких війнах останньої чверті XVII століття: Монографія / В. М. Заруба. – Дніпропетровськ: ПП Ліра ЛТД, 2003. – 464 с.
20. Каляндрук Т. Загадки козацьких характерників / Т. Каляндрук. – Львів: ЛА «Піраміда», 2007. – 228 с.
21. Кралюк П. Турок не козак. Образ тюркських народів в українській «козацькій літературі» ранньомодерної доби / П. Кралюк // Повернення в Царгород / За заг. ред. Л. Івшиної; [вид. 2-е стереот.]. – К.: ТОВ «Українська прес-група», 2016. – С. 175-205.
22. Літопис Гадяцького полковника Григорія Грабянки; пер. із староукр. Р. Іванченка. – К.: Т-во «Знання», 1992. – 192 с.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/grab/hrab.htm>
23. Наливайко Д. С. Козацька християнська республіка (Запорізька Січ у західноєвропейських історико-літературних пам'ятках / Д. С. Наливайко. – К.: Дніпро, 1992. – 495 с.
24. Симоновський П. І. Краткое описание о казацком малороссийском народе и о военных его делах: [Електронний ресурс] / П. І. Симоновський. – М.: Университетская типография, 1847. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/symon/sym.htm>
25. Січинський В. Ю. Чужинці про Україну / В. Ю. Січинський. – К.: Довіра, 1992. – 256 с.
26. Фігурний Ю. Історичні витоки українського лицарства / Ю. Фігурний. – К.: Стилос, 2004. – 308 с.
27. Халимоненко Г. Вільні люди степів. Інститут козацтва: тюркського та українського / Г. Халимоненко // Повернення в Царгород / За заг. ред. Л. Івшиної; [вид. 2-е стереот.]. – К.: ТОВ «Українська прес-група», 2016. – С. 206-223.
28. Щербак В. О. До витоків українського козацтва: [Електронний ресурс] / В. О. Щербак. – Режим доступу: http://shron.chtyvo.org.ua/Scherbak_Vitalii/Do_vytokiv_ukrainskoho_kozatstva.pdf
29. Щербак В. О. Українське козацтво: формування соціального стану. Друга половина XV – середина XVII ст. / В. О. Щербак. – К.: Вид. дім «KM Academia», 2000. – 272 с.
30. Яворницький Д. І. Історія запорізьких козаків. – Львів: «Світ», 1990 – . – Т. 1. – 319 с.
31. Яворницький Д. І. Історія запорізьких козаків. – Львів: «Світ», 1991 – . – Т. 2. – 440 с.
32. Яворницький Д.І. Дніпрові пороги: Географічно-історичний нарис. – Дніпропетровськ: «Промінь», 1989. – 142 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Архив Юго-Западной России: [Электронный ресурс]. – К., 1868. – Часть 3. – Т. 1: 1868. Акты о козаках (1500-1648). – Режим доступа: <http://elib.shpl.ru/ru/nodes/1810-ch-3-t-1-akty-o-kozakah-1500-1648-1863#page/1/mode/grid/zoom/1>.
2. История русов или Малой России. Сочинение Георгия Кониского, архиепископа Белорусского: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://litopys.org.ua/istrus/rusiv1.htm>
3. Przybilla H.-J., Staiger R. Messen und Dokumentieren in der Archäologie. Ein aktuelles Tätigkeitsfeld für den Geodäten? // FH–Bochum, 2015. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/63d4d5a7-a152-43db-9d19-28a47d6cf4db/content>